Спеціалізованій вченій раді Д 27.855.01
Державного податкового університету

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Барановського Олександра Івановича
на дисертаційну роботу Шелудька Сергія Андрійовича
на тему «Управління фінансовою безпекою держави в умовах екзистенційних потрясінь: теорія, методологія, практика», подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

На підставі вивчення дисертації та опублікованих наукових праць здобувача, а також матеріалів про апробацію та практичне впровадження результатів виконаного Шелудьком Сергієм Андрійовичем дослідження можна констатувати актуальність, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, достовірність та наукову новизну одержаних результатів, їхнє практичне значення, повноту їхніх апробації та викладення в опублікованих працях.

1. Актуальність обраної теми дисертації

Фінансова безпека держави в умовах повномасштабної збройної агресії перетворилася з одного з напрямів економічної політики на необхідну умову збереження державності. Пандемія COVID-19, а згодом і повномасштабна війна рф проти України засвідчили, що найбільш руйнівні загрози фінансовій системі можуть мати неекономічне походження, реалізовуватися раптово та одночасно вражати публічні фінанси, банківську систему, валютний ринок, фінанси суб'єктів господарювання та домогосподарств. За таких умов актуалізується необхідність переосмислення підходів до управління фінансовою безпекою, покликаного забезпечувати не лише протидію загрозам, а й збереження фінансового суверенітету, міжнародної ліквідності та боргової стійкості держави.

Управління фінансовою безпекою охоплює формування та захист національних фінансових інтересів, координацію фіскальної і монетарної політик, підтримання достатнього обсягу міжнародних резервів і доступу до зовнішнього фінансування, подолання інституціональних протиріч в управлінні фінансовою безпекою України в період її повоєнного відновлення, протидію тінізації економіки. Разом із цим виникає низка наукових і прикладних проблем, пов'язаних із визначенням сутності та цінностей фінансової безпеки, розмежуванням викликів, загроз, ризиків і вразливостей, обґрунтуванням режимів управління залежно від характеру потрясінь. Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері фінансової безпеки, управління нею в умовах потрясінь, що за масштабом і раптовістю виходять за межі традиційних кризових моделей, залишається недостатньо дослідженим. Це зумовлює необхідність розвитку теоретико-методологічних засад, удосконалення методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій з управління фінансовою безпекою держави за таких умов. Відтак, дослідження Шелудька Сергія Андрійовича на тему «Управління фінансовою безпекою держави в умовах екзистенційних потрясінь:

теорія, методологія, практика» відзначається високим рівнем актуальності як у теоретико-методологічному та методичному, так і прикладному вимірах, а його результати можуть стати важливим підґрунтям для вдосконалення державної політики у сфері забезпечення фінансової безпеки в період війни та повоєнного відновлення вітчизняної економіки.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичної спрямованості наукових досліджень, які здійснювалися в Державному податковому університеті та Науковій установі «Науково-дослідний центр сталого розвитку».

При виконанні НДР кафедри публічних фінансів Державного податкового університету «Фінансові концепти та вектори безпекового розвитку економіки України» (номер державної реєстрації 0126U004022) дисертантом концептуалізовано екзистенційні потрясіння як окрему групу тригерів фінансової нестабільності, обґрунтовано їхні специфічні ознаки як умов макрофінансового управління та розкрито глибинні причинно-наслідкові механізми забезпечення фінансової безпеки держави на засадах критичного (наукового) реалізму; НДР «Тіньова економіка в Україні: причини існування, наслідки й шляхи подолання» (номер державної реєстрації 0123U103264), відповідальним виконавцем якої був здобувач, – оцінено ефективність регуляторного впливу на систему протидії відмиванню грошей.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз основних наукових результатів, висновків і рекомендацій, сформульованих С.А. Шелудьком у дисертації, дає підстави стверджувати про високий ступінь їхньої достовірності та обґрунтованості, позаяк вони базуються на опрацюванні значного масиву розробок вітчизняних та зарубіжних науковців і експертів з питань фінансової безпеки, макрофінансової стабільності та інституціональної економіки, а також великої фактологічної бази, є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, здійсненого за допомогою сучасного наукового інструментарію, що включає загальнонаукові й спеціальні методи дослідження. Аргументація основних положень новизни і зміст дисертаційної роботи свідчать про глибоке знання дисертантом досліджуваної проблеми, вміння працювати з науковою літературою, законодавчими та нормативно-правовими документами у сфері фінансової безпеки, статистичними матеріалами, використовувати на практиці сучасні прийоми та методи наукових досліджень, формулювати висновки і пропозиції.

Заслуговує на увагу поєднання в роботі методів міждисциплінарного синтезу та інституціонального аналізу з економетричним інструментарієм – методом головних компонент, ARDL-моделюванням і тестом причинності за Грейнджером, – що застосовуються на засадах критичного (наукового) реалізму. Робота містить низку важливих теоретико-методологічних і науково-методичних положень, які є вагомим внеском у розвиток фінансової науки. Загалом наукові результати дисертації спрямовані на вирішення важливої наукової проблеми, пов'язаної з розвитком теоретико-методологічних засад, удосконаленням методичних підходів і

обгрунтуванням практичних рекомендацій з управління фінансовою безпекою держави в умовах екзистенційних потрясінь.

Дисертація складається з вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Логічна структура побудови змісту дисертації засвідчує високий професійний рівень автора. Матеріал викладено послідовно і відповідно до сформульованих завдань дослідження. Основний зміст дисертації викладено на 363 сторінках, а список використаних джерел налічує 653 найменування. Варто зазначити також, що достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується широким переліком опублікованих робіт за темою дисертації та їхнім оприлюдненням на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Зміст дисертації свідчить, що поставлену мету дослідження досягнуто. Логічне розкриття визначених у дисертації наукових завдань свідчить про її дослідницьку завершеність. Висновки дисертації є логічним узагальненням і продовженням існуючих наукових напрацювань вітчизняних та зарубіжних вчених, а також авторським баченням шляхів вирішення важливої наукової проблеми, що в комплексі збагачує сучасну наукову дискусію новими підходами та окреслює перспективні напрями досліджень.

Вищезазначене дає підставу констатувати належний рівень наукової виваженості та обгрунтованості положень дисертації, що підтверджує її суттєву теоретичну й практичну цінність для зміцнення фінансової безпеки України.

4. Новизна наукових положень та отриманих результатів дослідження

У дисертації представлено наукові положення, що характеризуються науковою новизною і засвідчують особистий внесок автора у розвиток фінансової науки, який полягає у розробці та обгрунтуванні теоретико-методологічних положень, концептуальних та науково-методичних підходів до управління фінансовою безпекою держави в умовах екзистенційних потрясінь.

Зокрема, здобувачем вперше обгрунтовано застосування критичного (наукового) реалізму як метатеоретичної парадигми дослідження фінансової безпеки держави, яка, на відміну від позитивістських підходів, що апелюють до безпосередньо спостережуваних подій і кількісних індикаторів, та інтерпретивістських, обмежених суб'єктивним дискурсом, уможливлює розкриття глибинних причинно-наслідкових механізмів фінансової безпеки крізь призму стратифікованої реальності, виявлення латентних інституціональних деформацій і розробку цілеспрямованої моделі управління в умовах екзистенційних потрясінь (п. 1.2 (с. 64–66)).

Науковою новизною є запропонований автором аксіоінституціональний підхід до визначення сутності фінансової безпеки держави, що поєднує самоцінність безпеки зі шляхами її суспільного та державного визнання через інституціоналізацію у формі національних фінансових інтересів. На засадах такого підходу фінансову безпеку держави визначено як комплекс об'єктивних цінностей, що поділяються суспільством, визнаються державою пріоритетом макрофінансових політик і захищаються уповноваженими органами, обгрунтовано існування семи таких цінностей та сформульовано сім принципів фінансової безпеки, які враховують

неможливість досягнення абсолютної безпеки та обґрунтовують потребу в адаптивній еволюції системи управління нею (п. 1.1 (с. 36–43); п. 2.2 (с. 116)).

Вагомим науковим внеском можна вважати концептуалізацію екзистенційних потрясінь як окремої групи тригерів фінансової нестабільності – найбільш масштабних за поширенням і критичних за наслідками неекономічних екзогенних шоків політичної, техногенної або природної ґенез, які, на відміну від ендогенних криз циклічного походження, характеризуються раптовістю, безпрецедентним тиском на публічні фінанси, деструктивними змінами в операційній діяльності фінансових інституцій, контроверсійністю ринкової поведінки та екстремальною волатильністю фінансових ринків. Запропонований концепт, що інтегрує філософський, психологічний та економічний категоріальний апарати, пояснює, чому за реалізації таких потрясінь звичні економічні та адміністративні механізми втрачають ефективність або стають непередбачуваними (п. 2.1 (с. 96–113)).

Здобувачем вперше виявлено три структурно стратифіковані канали функціонування фінансової інклюзії – очікувальний, трансакційний та інституціонально-портфельний, – які, на противагу усталеним підходам, що розглядають інклюзію як статичний показник доступу до фінансових послуг, змінюють причинні ролі залежно від характеру потрясіння. Побудова каузальної архітектури інклюзії із застосуванням тесту причинності за Грейнджером та доведення її трансформації під впливом екзистенційних потрясінь дозволили обґрунтувати, що об'єктом управлінського впливу має бути не рівень інклюзії як такий, а її каузальна архітектура, яка визначає пріоритети стратегічних комунікацій органів управління фінансовою безпекою держави (п. 3.3 (с. 221–228)).

У роботі удосконалено категоріальний апарат фінансової безпеки держави в частині розмежування понять виклику, загрози, ризику та вразливості як послідовних стадій трансформації потенційної небезпеки в реальну, що дозволяє формувати диференційовані управлінські реакції залежно від природи та стадії небезпеки (п. 1.1 (с. 40); п. 3.1 (с. 165)).

Слід виокремити й удосконалений дисертантом методологічний інструментарій аналізу монетарно-фіскальної координації: розширення кожної з трьох координаційних матриць (інституціональної, імпульсної та циклічної) третім станом політики (нейтральним, збалансованим та ациклічним відповідно) перетворює класичні бінарні конфігурації на тернарні та поглиблює опис імовірних режимів взаємодії. Обґрунтовані автором критерії вибору оптимального режиму координації в умовах екзистенційних потрясінь (публічно-борговий, валютно-курсовий, фідуціарний та реставраційний) дозволяють сформувати динамічну стратегію монетарно-фіскальної взаємодії залежно від фази потрясіння та інституціональних параметрів конкретної країни (п. 5.2 (с. 327–343)).

Набули подальшого розвитку теоретичні засади визначення місця фінансової безпеки держави в системі національної та економічної безпек в частині обґрунтування її провідної ролі як інтегральної категорії, а також встановлення ієрархічних відносин між фінансовою безпекою, стабільністю та стійкістю як послідовними умовами одна одної, що дозволило усунути термінологічну невизначеність та сформувати несуперечливу концептуальну основу для подальших досліджень (п. 1.1 (с. 30–33); п. 2.3 (с. 150–151)).

Дисертантом розвинуто теоретико-методологічні положення щодо механізму формування національних фінансових інтересів як процесу усвідомлення, артикуляції та пріоритезації об'єктивних фінансових потреб на реальному рівні стратифікованого буття з подальшою координацією публічних, корпоративних та індивідуальних інтересів державою. Встановлено, що екзистенційні потрясіння здатні деструктивно впливати на цей механізм через викривлення патернів фінансової поведінки та порушення досягнутого консенсусу між публічними та приватними інтересами, що сприятиме розробці адресних інструментів стабілізації фінансових очікувань (п. 2.3 (с. 152–156)).

Подальшого розвитку набули також підходи до оцінювання міжнародної ліквідності країни як передумови повоєнного зміцнення її фінансової безпеки на основі ARDL-моделювання залежності суверенних спредів від інтенсивності бойових дій, обсягу золотовалютних резервів та експортної динаміки. Отримані результати емпірично підтверджують стабілізуючу роль резервів як буфера зовнішніх шоків, що дозволило сформулювати рекомендації щодо стратегічного планування обсягів резервів залежно від інтенсивності збройного конфлікту (п. 5.1 (с. 307–322)).

5. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення отриманих у дисертації наукових результатів зумовлюється прикладним характером і належним обґрунтуванням запропонованих автором методичних розробок, сформульованих висновків, рекомендацій і пропозицій, які можуть застосовуватися у діяльності органів державної влади, фінансових установ та їхніх професійних об'єднань, суб'єктів господарювання. Зокрема, АТ «Українська оборонна промисловість» використовує положення дисертації щодо фінансування оборонної промисловості як структурного елемента архітектури фінансової безпеки держави при розробці стратегічних документів з управління фінансовою безпекою та стратегічного планування покриття фінансових потреб виробників озброєння, військової та спеціальної техніки України (довідка від 01.05.2026 р. № UOP 18.1-3989). Запропонований дисертантом методичний підхід до діагностики латентних чинників фінансової безпеки та висновки щодо впливу інструментів фінансової інклюзії на досягнення цілей сталого розвитку застосовуються ПАТ «МТБ БАНК» для аналізу економічного становища, в умовах якого банк здійснює свою діяльність, та в процесі імплементації його Політики екологічної та соціальної відповідальності (довідка від 21.05.2026 р. № 01/421-01/07). Асоціацією «Дніпровський Банківський Союз» запропоновану автором архітектоніку інституціонального забезпечення фінансової безпеки держави, яка враховує провідну роль неформальних інститутів, використано під час розробки стратегічних документів із забезпечення фінансової безпеки в банківській сфері та підготовки експертних пропозицій щодо нормативно-правового забезпечення банківської діяльності (довідка від 26.05.2026 р. № 2605/26). АТ «Банк Альянс» взято до уваги рекомендації щодо врахування галузевої специфіки залучення банківського кредитування та адаптації фінансового сектору до умов воєнного часу при розробленні стратегічних документів щодо кредитно-інвестиційного забезпечення ключових галузей економіки (довідка від 26.05.2026 р. № 44). Пропозиції щодо трансформації причинно-наслідкових зв'язків формування рівня фінансової інклюзії використовуються АТ «Укрексімбанк» під час формування

моделей стратегічних комунікацій та кредитного партнерства з клієнтами в умовах повномасштабного вторгнення (довідка від 11.06.2026 р. № 0026503/13271-26). Східне міжрегіональне управління ДПС по роботі з великими платниками податків у процесі реалізації Національної стратегії доходів України враховує пропозиції автора щодо використання цифрових інструментів для предиктивного аналізу правопорушень у сфері ухилення від оподаткування (довідка від 17.06.2026 р. № 2265/5/32-00-05-09). ПрАТ «СГ «ТАС» використовує висновки щодо інверсії причинно-наслідкових зв'язків між цифровізацією фінансового сектору та поведінкою споживачів фінансових послуг, а також методику виявлення латентних каналів тінізації економіки з метою калібрування продуктової лінійки, комунікаційної стратегії та внутрішніх процедур оцінювання ризиків (довідка від 13.07.2026 р. № 02095/0126).

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вони спрямовані на зміцнення фінансової безпеки України як необхідної умови збереження державності, обороноздатності та повоєнного відновлення економіки. Обґрунтовані автором критерії вибору режиму монетарно-фіскальної координації, рекомендації щодо стратегічного планування обсягів міжнародних резервів і подолання інституціональних протиріч в управлінні фінансовою безпекою, зокрема інституціональний дизайн Ради з фінансової безпеки, адресовані органам державної влади і Національному банку України та можуть бути використані при формуванні й реалізації фінансової політики держави.

Основні положення і результати дослідження представляють значний інтерес для широкого кола науковців, які досліджують проблеми фінансової безпеки, а також експертів і практиків, що зацікавлені даним напрямом досліджень.

6. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях здобувача

Зміст дисертаційної роботи свідчить про її комплексний характер і наявність у ній наукових результатів, висновків і пропозицій, отриманих автором самостійно, які виносяться на захист.

Наукові положення, висновки і результати дослідження опубліковано у 60 наукових працях, зокрема: розділі у колективній монографії, 8 статтях у виданнях, проіндексованих у наукометричних базах «Scopus» та/або «Web of Science Core Collection», 15 статтях у фахових виданнях України, 36 публікаціях апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій становить 28,65 друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 21,46 друк. арк.

Ознайомлення зі змістом наукових публікацій підтверджує, що наукові положення дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені у них. Наукові публікації відповідають встановленим вимогам, зокрема пункту 8 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук. Науковий матеріал, викладений у рефераті, повністю відображає зміст дисертаційної роботи та розкриває наукові результати, які дисертант отримав у процесі дослідження.

7. Ступінь використання матеріалів і висновків кандидатської дисертації

Результати досліджень, за якими Шелудько Сергій Андрійович у 2018 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Трансформація валютного регулювання банківської діяльності в Україні» на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит, до положень наукової новизни докторської дисертації не включено. Згадка про них у роботі (п. 1.3 (с. 77)) має оглядовий характер і супроводжується посиланням на відповідне джерело, що узгоджується з вимогами пункту 7 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук.

8. Дотримання академічної доброчесності

За результатами перевірки дисертації С.А. Шелудька на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; навмисних спотворень, ознак фальсифікації та фабрикації не виявлено. На титульній сторінці дисертації наявне передбачене пунктом 9 Порядку засвідчення здобувача про те, що всі частини тексту, під час написання яких використовувалися технології штучного інтелекту, перевірені та відредаговані ним особисто. Відтак, можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

9. Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи

Поряд з позитивною оцінкою дослідження, за окремими положеннями, висновками та рекомендаціями, наведеними у дисертаційній роботі, слід зробити такі зауваження, які здебільшого мають рекомендаційний характер та слугують підставою для наукової дискусії:

1. У формулюванні пунктів НН недоцільно посилатися на географічні назви, оскільки сутність НН полягає виключно у піонерному визначенні, вдосконаленні, подальшому розвитку теоретико-методологічних засад і вдосконаленні методичних підходів до досліджуваної проблематики.

2. При визначенні цінностей фінансової безпеки держави потребують уточнення характеристики інфраструктурної надійності і ресурсної достатності, оскільки в представленій редакції вони не дають повного уявлення про тип такої надійності та види ресурсів.

3. На рис.1.2 незрозуміло, що являють собою інші сфери.

4. Підрозділ 2.2 зветься «Формування системи управління фінансовою безпекою держави». Утім авторське бачення дефініції «система управління фінансовою безпекою держави» у ньому відсутнє. У схемі системи управління фінансовою безпекою держави (рис.2.2, п.2.2) надто абстрактно сформульовані об'єкти такого управління, під якими дисертант розуміє прояви стратифікованої фінансової реальності, а в характеристиці підсистем управління фінансовою безпекою держави відсутні такі з них, як нормативно-правова, організаційно-методологічна та кадрова. Крім того, серед пропонованих автором суб'єктів управління фінансовою безпекою України відсутні згадування судової гілки влади та такі важливі фундації, як ФГВФО, ФДМ, АМК, Держфінмоніторинг. А серед інструментів управління фінансовою безпекою держави не згадується інфляційне таргетування.

5. У п.2.3 «Дослідження ефективності управління фінансовою безпекою держави» увага дисертанта зосереджена на показниках/індикаторах її оцінки, тоді як критерії такої оцінки так і не визначені. У підрозділі згадуються як чинні Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, 2013 (табл.2.13). Проте ці рекомендації втратили чинність згідно з наказом Мінекономіки України від 11.08.2025 р. № 199.

6. Незрозуміло, що дисертант має на увазі під напівзакономірностями фактичного рівня (табл. 3.1).

7. У підрозділі 3.3 відсутня узагальнююча оцінка стану фінансової інклюзії в Україні.

8. Оскільки дисертація зветься «Управління фінансовою безпекою держави в умовах екзистенційних потрясінь: теорія, методологія, практика», то управління фінансовою безпекою має проходити червоною ниткою по всій роботі. Відтак, назви розділу 4, підрозділів 4.1 і 4.2 потребують уточнення. А по тексту п.4.1 і 4.2 слід було більшою мірою акцентувати на реальному впливі наявного вітчизняного управління фінансовою безпекою держави на аналізовані результуючі показники, а п.4.3 – яким чином цифрова трансформація вітчизняної фінансової сфери позначається на модифікації управління фінансовою безпекою держави в Україні. Загалом у розділі 4 було б необхідно чітко виокремити проблеми, недоліки і невирішені питання такого управління в Україні.

9. У п.5.1, поряд з детальним аналізом міжнародної ліквідності України протягом останніх років і чинників, які її зумовлювали, та впливу на фінансову безпеку держави, більше уваги слід було приділити формулюванню конкретних управлінських заходів, спрямованих на підвищення рівня такої ліквідності для зміцнення фінансової безпеки нашої держави, з викладенням чітких механізмів їхньої реалізації. У п.5.2 більшою мірою слід було акцентувати увагу на конкретних управлінських заходах з вибору ефективної конфігурації монетарно-фіскальної взаємодії для зміцнення фінансової безпеки держави з викладенням чітких механізмів їхньої реалізації.

10. У Висновках до дисертації часом зустрічаються суто анотаційні фрагменти.

11. Дискусійними видаються твердження дисертанта, що:

об'єктний склад системи управління фінансовою безпекою держави доцільно розглядати як прояви стратифікованого фінансового буття на трьох рівнях: емпіричному, фактичному та реальному (с.180), оскільки останні два по суті є синонімами;

одним із принципів фінансової безпеки є принцип ідеалізму(с.11), щодо якого дисертант зазначає (с.43), що попри свій об'єктивний характер, досліджувана категорія є ідеальною, тобто не може зводитися до абсолюту в практичній площині: забезпечити досконалу, повну, доконану безпеку практично неможливо, оскільки таке формулювання є неоднозначним;

виклик і ризик є відповідно якісним і кількісним виміром потенційної небезпеки, тоді як загроза та вразливість є екзогенною та ендогенною формами її реалізації (с.13), позаяк, по-перше, виклик у безпекознавстві не є суто якісним показником, хоча його якісна (змістовна) складова є первинною та визначальною, а відтак у сучасній науці про безпеку оцінка викликів завжди тяжіє до поєднання

якісного та кількісного підходів; по-друге, загрози стосовно конкретного об'єкта можуть бути не лише екзогенними, а й ендогенними;

спільною рисою більшості загальнонаукових визначень безпеки є негативний характер таких дефініцій (с.24), оскільки поняття безпеки доволі багатогранне і, по-перше, носить радше позитивний характер, а, по-друге, не зводиться виключно до заперечення загроз і нівелювання (компенсації, відсічі) потенційної або реальної шкоди. Тим більше, що приклади останнього дисертант наводить на рис. 1.3;

доцільно розмежовувати фінансову безпеку держави та низку суміжних, але самостійних категорій: безпека державних фінансів, безпека фінансової системи, фінанси національної безпеки та оборони (с.31), оскільки, по-перше, державні фінанси є основним елементом фінансової системи, а, по-друге, суб'єктами фінансів національної безпеки і оборони є не лише органи національної безпеки та оборони, а й підприємства ОПК і суміжних галузей господарського комплексу та збройні формування;

фінансова стабільність є частковим синонімом фінансової безпеки (с.34), оскільки перша є лише одним (хоча й важливим) елементом другої;

виклик і ризик (який в авторській інтерпретації передує загрозі, що, на наш погляд, неправомірно) є потенційною небезпекою, а загроза і вразливість – реальною (рис.1.4), оскільки, по-перше, у безпекознавстві та ризик-менеджменті первинною є загроза, оскільки вона існує об'єктивно і незалежно від об'єкта захисту, тоді як ризик є похідним і виникає лише тоді, коли ця загроза спрямована на конкретну вразливу систему/об'єкт, а, по-друге, як загроза, так і вразливість можуть бути як реальною, так і потенційною небезпеками.

Некоректними є вживані автором словосполучення «корпус дефініцій» (с.36), «відсотків ВВП» (с.172-176, 190 та ін., правильно – % до ВВП), «монетарно-боргова взаємодія» (с.188), «сфер відповідальності фінансової безпеки держави» (с.277).

10. Загальний висновок

Розгляд дисертації Шелудька Сергія Андрійовича на тему «Управління фінансовою безпекою держави в умовах екзистенційних потрясінь: теорія, методологія, практика», логічна завершеність наукових положень та практичних рекомендацій дають змогу зробити загальний висновок, що дисертаційна робота є самостійною кваліфікованою науковою працею, виконаною автором особисто, яка містить науково обґрунтовані теоретичні, методологічні й методичні результати, що відрізняються науковою новизною, а також практичні рекомендації та пропозиції, що в сукупності уможливлюють розв'язання важливої наукової проблеми загальнонаціонального значення з розвитку теоретико-методологічних засад, удосконалення методичних підходів і обґрунтування практичних рекомендацій з управління фінансовою безпекою держави в умовах екзистенційних потрясінь.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Положення наукової новизни, висновки, пропозиції та рекомендації мають достатній методично і фактологічно підтверджений рівень обґрунтованості. Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит, а оформлення дисертації та реферату – встановленим вимогам.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота «Управління фінансовою безпекою держави в умовах екзистенційних потрясінь: теорія, методологія, практика» є актуальним, завершеним, самостійним науковим дослідженням, має наукову новизну та практичне значення, відповідає вимогам пп. 7–9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 (із змінами), а її автор – Шелудько Сергій Андрійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:
доктор економічних наук, професор,
заслужений економіст України,
професор Інституту післядипломної освіти
Державної навчально-наукової установи
«Академія фінансового управління» О. І. Барановський

Підпис Олександра Барановського
засвідчую
Заступник директора
із загальних питань
Академії – Аркадій Арзуманян